

Filmklipping – Bruk av klippeteknikker for å få en ferdig film

Filmklipping som begrep betyr å sette sammen en mengde film- og lydklipp til et ferdig produkt. Klipp er et ledd i post-produksjonsprosessen av en film, det vil si at du gjør det etter at du er ferdig med å filme. Det involverer å dele opp et materiale, forstå hva materialet uttrykker og sette sammen bilder til lengre sekvenser som tilslutt resulterer i en ferdig film. Klipp er historiefortelling, og hvordan man løser historiefortellingen gjennom klippet gir ulike resultater etter hva man ønsker å fortelle.

Filmklipp med iMovie på iPad

I denne delen av filmverkstedet skal du lære deg hvordan du oppretter et nytt prosjekt og importerer opptakene dine inn i iMovie. Du skal kunne klippe bort deler av materialet du ikke ønsker, justere lyd og eventuelt legge på musikk, og eksportere filmen ut som en fil.

Hvis du vil kan du se en mer detaljert veiledning her:

<https://help.apple.com/imovie/ipad/2.2/?lang=nb#/>

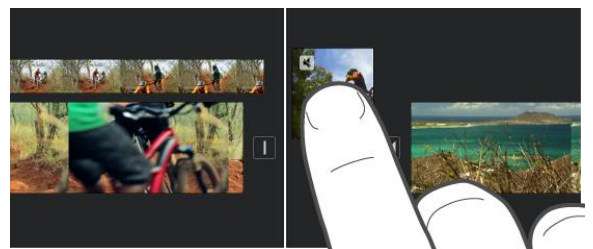

Lag et prosjekt/importere filmopptak

- Gå inn i iMovie og trykk på *opprettknappen* i prosjektnavigeringen og trykk på *Film*. Øyeblikkskjermen vises med medieinnholdet ditt organisert i øyeblikk – alle bildene og videoklippene fra en bestemt dag eller hendelse.
 - Trykk og hold på miniatyrbildene for å forhåndsvisne bildene i et større format eller for å spille av videoklipp.
 - Trykk på bildene og videoklippene du vil ha med i filmen. Du kan trykke på enkeltobjekter eller trykke på *Velg* for å velge et helt øyeblikk. Valgte objekter vises med et blått avkryssningssymbol:
- Merk:** Hvis du vil se videoklippene, bildene og albumene dine i mediebiblioteket, trykker du på *Medier* oppe i venstre hjørne.
- Trykk på *Opprett film* (nederst på skjermen).

Flytt videoklipp eller bilder

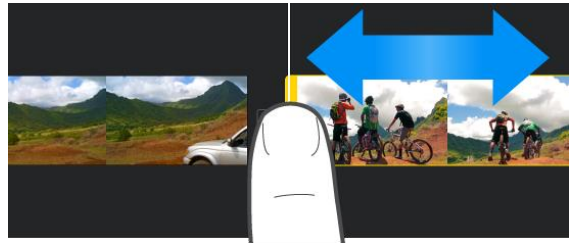
Trykk og hold på videoklippet eller bildet i tidslinjen til det spretter ut av tidslinjen. Dra det dit du vil ha det og slipp.

Klipp et videoklipp eller bilde

Du kan klippe til et videoklipp eller bilde i tidslinjen for å forkorte eller forlenge det.

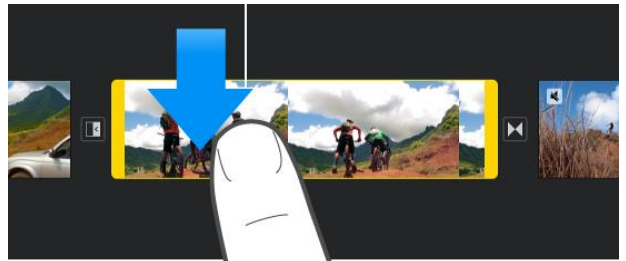
- Med prosjektet åpent i tidslinjen trykker du på videoklippet eller bildet du vil klippe.
- Dra i et av de gule håndtakene for å forkorte eller forlenge klippet eller bildet.

Del opp et klipp

Når du deler et klipp, kan du justere varigheten for hver del, fjerne uønskede deler, eller legge til ulike titler for hver inndeling.

- Trykk på et klipp i tidslinjen for å vise inspektøren nederst på skjermen, trykk på *handlinger-knappen*, og klikk deretter på *Del*.
- Trykk på klippet (det får en gul ramme) og dra nedover på spillehodet for å dele klippet, som om du brukte fingeren til å skjære gjennom det.

Angre en handling eller utføre den likevel

Du kan angre handlinger helt opptil forrige gang du åpnet iMovie. Gjør ett av følgende:

- Trykk på *Angre-knappen*: Hvis du vil utføre handlingen likevel, trykker og holder du på *Angre prosjektreddigering-knappen* og trykker på *Utfør prosjektreddigering likevel*.
- Rist på enheten og trykk på *Angre prosjektreddigering* eller *Utfør prosjektreddigering likevel*.

Legg til en tittel

Når du har prosjektet åpent kan du trykke på et videoklipp eller et bilde i tidslinjen for å vise inspektøren nederst på skjermen.

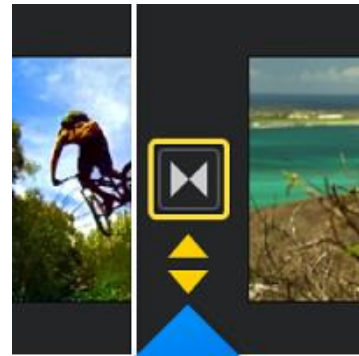
- Trykk på *tittelknappen*:
- Trykk for å velge en tittelstil.

Hvis du vil endre hvor tittelen vises på skjermen, trykker du på *Midten* eller *Bunn*.

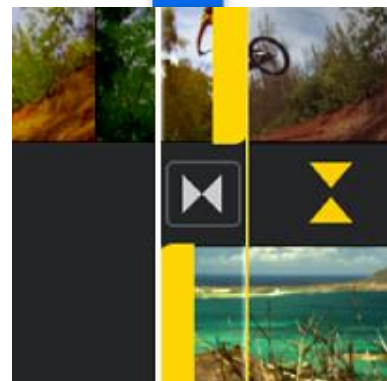
Finjuster redigeringen

Du kan bruke et redigeringsverktøy som kalles *presisjonsredigering* til å styre nøyaktig hvor videoklippene før og etter en overgang ender og starter.

I tidslinjen trykker du på symbolet for overgangen du vil endre, og trykker deretter på de gule dobbeltpilene for å åpne presisjonsredigering (eller før fingrene fra hverandre over overgangssymbolet).

I bildet til høyre overlapper bildene til de to videoklippene. De mørke delene av videoklippene utenfor overgangen representerer ubrukt video, og er ikke synlig under avspilling.

Juster lyd

Etter at du har ordnet lydklippene i tidslinjen, kan du finjustere volumnivået, tone lyden inn eller ut, og til og med endre hastigheten på klippene.

For å justere volumet:

- Trykk på lydklippet.
- Trykk på *volumknappen*:
- Juster volumet ved å dra i linjen for å få lyden lavere eller høyere.

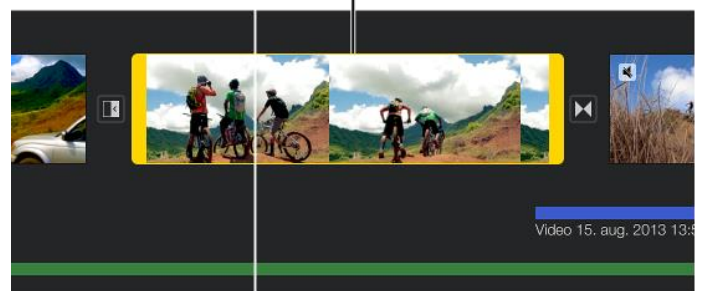
Skille ut lyden fra et videoklipp

Du kan skille ut lyden fra et videoklipp slik at du kan fjerne lyden eller redigere den som et eget klipp. Med prosjektet åpent trykker du på et videoklipp i tidslinjen for å vise inspektøren nederst på skjermen.

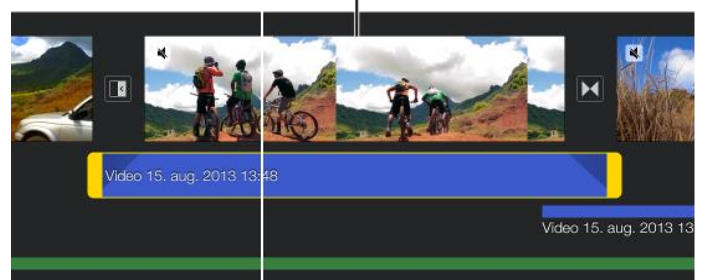
- Trykk på *handlinger-knappen*, og trykk på *Skill ut*.

Et nytt lydklipp som er farget blått vises under videoklippet. Nå kan du flytte, slette eller redigere lydklippet separat fra det overordnede videoklippet.

Klipp med lyd i klippet

Klipp med utskilt lyd

Ton lyd inn eller ut

Du kan raskt legge til inn-toninger og ut-toninger for lydklipp i tidslinjen ved hjelp av et *toningshåndtak*. Toningen vises som graderte områder i klippet som viser hvor volumet økes eller reduseres.

Hvis du har et videoklipp med lyd må du først skille ut lyden som et separat klipp for å opprette inn-toninger og ut-toninger. Se punkt over.

- Med prosjektet åpent trykker du på et lydklipp i tidslinjen for å vise inspektøren nederst på skjermen.
- Trykk på lydknappen:
- Trykk på *Toning inn* for å vise toningshåndtak ved begynnelsen og slutten av klippet.
- Flytt på toningshåndtakene for å angi varigheten av inn-toningen og ut-toningen.

Legg på musikk/lydeffekter

Bakgrunnsmusikk kan spilles samtidig som lyden fra videoen og eventuelle lydeffekter og talekommentarer du legger til i filmen. Lyd som brukes som bakgrunnsmusikk redigeres separat i et eget område i tidslinjen, og blir ikke påvirket av redigeringer som utføres til andre klipp i filmen.

For å legge til bakgrunnsmusikk:

- Trykk på *prosjektinnstillinger* øverst til høyre.
- Velg tema.
- Trykk på knappen ved siden av for at musikken skal legge seg på tidslinjen.
- Juster volumet på musikken med volumknappen.

Arkiver video i bildebiblioteket

Når du er ferdig med filmen trykker du *Ferdig*. Her kan du også endre navnet på filmen din. Så kan du arkiverer den i bildebiblioteket.

- Trykk på *Del-knappen*, og trykk på *Arkiver video*.
- Hvis du blir bedt om det trykker du på størrelsen du vil eksportere. Middels størrelse gir en mindre fil som lastes opp raskere til nettet. HD-størrelsen gir en større fil som tar seg flott ut på en Mac eller en HD-TV gjennom Apple TV, arkivert i 1080p med 30 bps.

Når eksporteringen er fullført, vises den ferdige filmen i bildebiblioteket.

Rettigheter til opptaket

Personvern

Skal du lagre, dele eller legge filmen din ut på nettet må du spørre spesifikt om tillatelse til dette av de du har filmet. Når de som er filmet er under 18 år må foreldrene godkjenne det på deres vegne.

Bruk av musikk

At du eier en cd eller en fil, gir deg ikke lov til å bruke musikken i filmen din. De som har komponert, produsert og fremført musikken har enerett til å bestemme hvem som får bruke musikken. Ønsker du å bruke musikk som noen andre har laget må du spørre om lov og få tillatelse før du eventuelt bruker musikken.

Bruk av bilder, utdrag fra filmer m.m.

På samme måte som med musikk kan du ikke bruke andres bilder, utdrag av filmer eller tv-programmer uten tillatelse. Selv om bilder ligger ute på nett kan ikke andre bruke disse uten tillatelse.

Privat bruk

Dersom du har brukt bilder eller musikk som noen andre har laget og eier, kan du vise filmen til andre privat. Det vil si at du kan lage en film og vise den til venner eller de andre i klassen, men du kan ikke dele den med andre ved å legge den ut på nettet. Du kan heller ikke arrangere en offentlig visning og ta inngangspenger for at andre skal se filmen din.

